

Vijeće
Europske unije

Bruxelles, 20. travnja 2021.
(OR. en)

7407/1/21
REV 1

AGRI 160
AGRILEG 61

POP RATNA BILJEŠKA

Br. dok. Kom.: COM(2021) 141 final/2

Predmet: KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU,
EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I
ODBORU REGIJA O AKCIJSKOM PLANU ZA RAZVOJ EKOLOŠKOG
SEKTORA

Za delegacije se u prilogu nalazi dokument COM(2021) 141 final/2.

Priloženo: COM(2021) 141 final/2

Bruxelles, 19.4.2021.
COM(2021) 141 final/2

CORRIGENDUM

This document corrects document COM(2021)141 final of 25.03.2021

Concerns all language versions.

It concerns linguistic errors and wrong references in the footnotes.

The text shall read as follows:

KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU, EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA

O AKCIJSKOM PLANU ZA RAZVOJ EKOLOŠKOG SEKTORA

{SWD(2021) 65 final}

UVOD I KONTEKST

Europski zeleni plan u središtu je političkog programa Komisije. Njegov je glavni cilj održiva, klimatski neutralna Europa do 2050. koja djeluje kao pokretač ulaganja i rasta¹.

U zelenom planu naglašava se da je „ključno” upravljati prelaskom na održiviji prehrambeni sustav, posebno u pogledu podupiranja djelovanja poljoprivrednika u borbi protiv klimatskih promjena, zaštiti okoliša i očuvanju biološke raznolikosti. Poljoprivredna zajednica ima ključnu ulogu u postizanju tih ciljeva. Poljoprivrednici među prvima osjećaju posljedice klimatskih promjena i gubitka bioraznolikosti, pri čemu su neodržive poljoprivredne prakse i dalje glavni uzrok gubitka bioraznolikosti. Ekološki poljoprivrednici predvodnici su održive poljoprivrede budućnosti. Oni otkrivaju mogućnosti za ekologizaciju poljoprivrede i inovativne tehnike proizvodnje koje su prihvatljive za okoliš te promiču kružnost i dobrobit životinja. Znak za ekološku proizvodnju odražava predanost poljoprivrednika tim visokim standardima proizvodnje, a potrošači mogu biti sigurni da je proizvod proizveden u skladu s vrlo specifičnim i vrlo strogim pravilima održivosti. Što je još važnije, ekološka poljoprivreda puno je prirodnija za naša polja i čini poljoprivrednike otpornijima na promjene u gospodarstvu te na promjene koje su posljedica nestalne prirode i klime.

Zbog toga se u strategiji za bioraznolikost² do 2030. i strategiji „od polja do stola”³, zajedno s predstojećim akcijskim planom za nultu stopu onečišćenja zraka, vode i tla, utvrđuju konkretne mjere koje obuhvaćaju cijeli lanac od proizvodnje hrane do potrošnje, a koje uključuju i međunarodnu suradnju u području održivih prehrambenih sustava. Cilj je tih strategija uskladiti proizvodnju hrane sa zaštitom okoliša uz istodobno poticanje ulaganja i održive proizvodnje, a Komisija će nastojati promicati taj cilj u kontekstu ciljeva održivog razvoja. Osim toga, u strategiji „od polja do stola” za ovu je godinu najavljena inicijativa EU-a za sekvestraciju ugljika u poljoprivredi, čiji je cilj, u kontekstu klimatskog pakta, nagraditi poljoprivrednike za provjereno pružanje usluga obnove ekosustava, smanjenja emisija i sekvestracije ugljika.

U međuvremenu je pandemija bolesti COVID-19 postala dosad nezabilježen izazov za EU koji ima dalekosežan utjecaj na gospodarstvo, zdravlje ljudi i prehrambene sustave. Odgovor EU-a obuhvaća plan oporavka uz potporu instrumenta „Next Generation EU” i

KLJUČNI PODACI:
Površina namijenjena za ekološki uzgoj povećala se u posljednjih 10 godina za gotovo 66 %, odnosno s 8,3 milijuna hektara u 2009. na 13,8 milijuna hektara u 2019. Trenutačno čini 8,5 % ukupne „korištene poljoprivredne površine” u EU-u. S tim povećanjem površine znatno se povećala i prodaja na malo. U posljednjih se 10 godina njezina vrijednost udvostručila, s približno 18 milijardi EUR u 2010. na više od 41 milijarde EUR u 2019.

¹ U zakonodavnom prijedlogu COM/2018/392 final – 2018/0216 (COD), odnosno budućoj zajedničkoj poljoprivrednoj politici (ZPP), naglašava se i korisna uloga ekološke poljoprivrede te joj se pruža potpora različitim mehanizmima.

² COM(2020) 380 final.

³ COM(2020) 381 final.

novog višegodišnjeg financijskog okvira. Sredstvima iz instrumenta „Next Generation EU” mogla bi se podržati ulaganja u ekološki sektor, pod uvjetom da ispunjavaju relevantne uvjete i ciljeve. Oporavak Europe od krize uzrokovane bolešću COVID-19 prilika je da zeleni plan postane stvarnost uspostavom široke platforme za održive obrasce proizvodnje i potrošnje, među ostalim u području poljoprivrede i akvakulture.

Ekološka poljoprivreda ima središnju ulogu u realizaciji oporavka Europe, koji bi trebao biti zelen i digitalan, i to povećanjem prihoda na ruralnim područjima. Općenito uključuje kraće lance opskrbe i pruža prilike malim poljoprivrednicima, što je pojačano novim odredbama uvedenima Uredbom 2018/848 o ekološkoj proizvodnji⁴. Cilj je te uredbe modernizirati sektor i uskladiti pravila, čime se osigurava stabilan regulatorni okvir.

Postoji širok konsenzus o ključnoj ulozi ekološke proizvodnje i potrošnje. U svojoj strategiji „od polja do stola” i strategiji za bioraznolikost Komisija je utvrdila cilj da „do 2030. najmanje 25 % poljoprivrednog zemljišta u Uniji bude namijenjeno za ekološki uzgoj te da se znatno poveća ekološka akvakultura”. U svojoj Rezoluciji o europskom zelenom planu od 15. siječnja 2020. Europski parlament istaknuo je da poljoprivreda može pomoći EU-u da smanji svoje emisije zahvaljujući održivim praksama, kao što je ekološki uzgoj⁵. U svojim zaključcima o strategiji „od polja do stola”⁶ od 19. listopada 2020. Vijeće je naglasilo ulogu ekoloških proizvoda u održivom prehrambenom sustavu. Istodobno građani u cijelom EU-u podupiru održivu poljoprivredu i proizvodnju hrane te se informiranost javnosti o znaku EU-a za ekološku proizvodnju EU-a znatno povećala, kako je potvrđeno u tematskom izvješću Eurobarometra 504⁷.

Stoga Komisija predlaže ovaj akcijski plan za ekološku poljoprivredu. Nadovezuje se na akcijski plan za razdoblje 2014.–2020., u kojem su već obrađeni neki od problema utvrđenih prilikom revizije politike EU-a o ekološkoj poljoprivredi na temelju koje je donesena Uredba (EU) 2018/848 o ekološkoj poljoprivredi. Svih 18 mjera iz akcijskog plana za razdoblje 2014.–2020. provedeno je u potpunosti. Glavna postignuća u smislu nereguliranih mjera uključuju uvođenje elektroničke potvrde o inspekciji (E-CoI) u sustavu TRACES, čime se poboljšala sljedivost, a time i integritet ekoloških proizvoda, te povećala količina informacija o uvozu ekoloških proizvoda u EU; posebno financiranje istraživanja i inovacija u području ekoloških proizvoda u okvirnim programima EU-a za istraživanje i inovacije; te uključivanje ekoloških proizvoda u „zelenu javnu nabavu”.

U novom se akcijskom planu (2021.–2027.) uzima u obzir i ishod javnog savjetovanja održanog od rujna do studenoga 2020., kojim je potvrđena velika potpora dionika i šire javnosti akcijskom planu i predloženim mjerama.

⁴ Uredba (EU) 2018/848 Europskog parlamenta i Vijeća od 30. svibnja 2018. o ekološkoj proizvodnji i označivanju ekoloških proizvoda te stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 834/2007.

⁵ Rezolucija Europskog parlamenta od 15. siječnja 2020. o europskom zelenom planu: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2020-0005_HR.html.

⁶ Zaključci Vijeća o strategiji „od polja do stola”: <https://www.consilium.europa.eu/media/46419/st12099-en20.pdf>.

⁷ U tom tematskom izvješću Eurobarometra 56 % ispitanika izjavilo je da su upoznati sa znakom za ekološku proizvodnju.

U trenutačnim projekcijama predviđa se znatan rast ekološkog sektora u ovom desetljeću. Čak i ako samo nastavimo raditi ono što radimo, prema nekim izvorima, udio ekološke poljoprivrede na poljoprivrednom zemljištu trebao bi do 2030. dosegnuti između 15 % i 18 %⁸. Cilj od 25 % daleko je ambiciozniji. Cilj je akcijskog plana potaknuti znatno povećanje udjela ekološke poljoprivrede u EU-u poticanjem poljoprivrednika na prelazak na ekološku proizvodnju i povećati dostupnost ekološke hrane kako bi se premostio jaz između krivulje rasta u uobičajenom poslovanju i „dodatnih napora” potrebnih za postizanje cilja od 25 % do 2030.

KLJUČNE KORISTI: Bioraznolikost površina koje se upotrebljavaju za ekološku poljoprivredu veća je za otprilike 30 % u odnosu na površine koje se tradicionalno obrađuju. Ekološka poljoprivreda korisna je, primjerice, za oprašivače. Ekološki poljoprivrednici ne smiju upotrebljavati sintetička gnojiva, već samo ograničen raspon kemijskih pesticida. Osim toga, zabranjena je uporaba GMO-a i ionizirajućeg zračenja, a uporaba antibiotika strogo je ograničena.

Europski građani uživaju u sigurnoj i visokokvalitetnoj hrani. No, udio izdataka kućanstava za hranu smanjuje se već desetljećima, a prihodi poljoprivrednika stagniraju zbog sve nižih cijena hrane. Ekološka poljoprivreda skuplja je jer ekološki poljoprivrednici djeluju na ekstenzivniji način i upotrebljavaju prirodne procese i tvari, bez upotrebe sintetičkih proizvoda, te su prinosi niži. No ekološki poljoprivrednici često ostvaruju veće prihode jer se ekološki proizvodi obično prodaju po

višim cijenama od konvencionalnih, pri čemu potrošači cijene doprinos ekološke poljoprivrede okolišu.

Uključivanjem ekoloških proizvoda u školske obroke i kantine na radnom mjestu putem javne nabave, u ugostiteljski sektor s pomoću poticaja i vidljivosti, u supermarket promotivnim kampanjama te u svakodnevno kuhanje obroka kod kuće, više ekološke hrane postat će dostupno većem broju europskih građana. Potrebno je riješiti i pitanje dostupnosti i cjenovne pristupačnosti ekološke hrane kako bi se obiteljima s niskim prihodima poboljšala dostupnost te hrane. Akcijskim planom nastoji se također pružiti potpora poljoprivrednicima pri prelasku na ekološku proizvodnju povećanjem mogućnosti za obrazovanje i osposobljavanje, podupiranjem tržišta za ekološke proizvode i istodobno utvrđivanjem relevantnih poticaja.

Ekološka poljoprivreda trebala bi biti model koji treba slijediti. To nije jedini sustav održive poljoprivrede, ali dok se u potpunosti ne uvede sekvestracija ugljika u poljoprivredi, zasad je jedini sustav koji je priznat na temelju stroge metode certificiranja. Takav bi sustav trebao služiti kao primjer na putu prema održivijim poljoprivrednim praksama, boljoj uporabi obnovljivih resursa, višim standardima dobrobiti životinja i većim prihodima za poljoprivrednike. Ekološka poljoprivreda također može na različite načine potaknuti društvenu održivost i poduprijeti razvoj ruralnih područja, u skladu s predstojećom dugoročnom vizijom za ruralna područja, kao i razvoj priobalnih područja. Može otvoriti mogućnosti mladim poljoprivrednicima i pomoći potaknuti jednak pristup i jednake prihode za žene i muškarce u sektoru⁹.

⁸ Eurostat i IHS Markit

⁹ https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/product/page/LFST_R_ERGAU_custom_443889

Studije¹⁰ pokazuju da ekološka poljoprivreda poljoprivrednicama poduzetnicama omogućuje lakši pristup tržištu od konvencionalnog sektora. Ekološka poljoprivreda treba konvencionalnim poljoprivrednicama služiti kao poticaj i primjer.

Komisija je u prosincu 2020. objavila preporuke¹¹ državama članicama o njihovim budućim strateškim planovima u okviru ZPP-a. Te se preporuke odnose na gospodarske, ekološke i društvene izazove europske poljoprivrede i ruralnih područja s naglaskom na ciljevima europskog zelenog plana, uključujući cilj da do 2030. 25 % poljoprivrednog zemljišta bude namijenjeno za ekološki uzgoj. Stoga se pozivaju države članice da u svojim strateškim planovima u okviru ZPP-a utvrde nacionalne vrijednosti za te ciljne vrijednosti iz zelenog plana. Države članice trebale bi na temelju europskih prosjeka i trendova utvrditi ciljne postotke i poticati pozitivne trendove u cilju povećanja površina namijenjenih za ekološki uzgoj. Pri izradi nacрта nacionalnih strateških planova u okviru ZPP-a države članice morat će odgovoriti na prethodno navedene preporuke.

Budući da se opseg ekološke proizvodnje i potrošnje znatno razlikuje među državama članicama, pri čemu udio poljoprivrednog zemljišta namijenjenog za ekološki uzgoj iznosi od niskih 0,5 % do više od 25 %, ključno je da svaka država članica što prije izradi **vlastitu nacionalnu strategiju** ekološke poljoprivrede, **oslanjajući se na sveobuhvatnu analizu sektora i s pomoću povezanih mjera, poticaja, jasnih rokova i nacionalnih ciljeva**. Sve države članice trebale bi objasniti kako namjeravaju pridonijeti cilju na razini EU-a utvrđivanjem nacionalne vrijednosti za udio površine namijenjene za ekološki uzgoj do 2030., imajući na umu svoje različite polazišne točke. Kako bi osigurale uspjeh nacionalnih akcijskih planova za ekološku proizvodnju, države članice trebale bi izgraditi odgovarajuće kapacitete za njihovu provedbu. Komisija će pratiti napredak država članica u postizanju njihovih nacionalnih ciljeva, na temelju čega će Komisija i države članice imati priliku raspraviti o provedbi predloženih mjera te će pružiti smjernice o potrebnim i relevantnim prilagodbama.

Kad je riječ o **akvakulturi**, novim strateškim smjernicama za održivi razvoj akvakulture EU-a koje će Komisija donijeti u proljeće 2021. promicat će se ekološka akvakultura. Osim toga, Komisija potiče države članice EU-a da povećanje ekološke akvakulture uključe u ciljeve svojih revidiranih višegodišnjih nacionalnih strateških planova za akvakulturu. Nadalje, u radnom dokumentu službi Komisije o perspektivi morskog bazena za usmjeravanje programiranja Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo (EFPR) navodi se¹² da bi EFPR (budući Europski fond za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu, EFPR) trebalo upotrebljavati za promicanje održivih praksi u akvakulturi kao što je ekološka proizvodnja.

i https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/product/page/ILC_DI17_custom_416294.

¹⁰ Uloga financiranja u okviru zajedničke poljoprivredne politike (ZPP) za žene u poljoprivredi: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/536466/IPOL_STU\(2015\)536466_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/536466/IPOL_STU(2015)536466_EN.pdf).

¹¹ COM(2020) 846 final.

¹² Radni dokument službi Komisije „Analize regionalnih morskih bazena – Regionalni izazovi u postizanju ciljeva zajedničke ribarstvene politike – Perspektiva morskog bazena za usmjeravanje programiranja EFPR-a” (SWD(2020) 206 final).

Akcijski plan konstruiran je na temelju triju osi koje odgovaraju strukturi lanca opskrbe hranom (proizvodnja, prerada te trgovci na malo i potrošači). Kako bi se podržao pozitivan razvoj u ekološkom sektoru i očuvalo uravnoteženo i profitabilno tržište za subjekte u ekološkoj proizvodnji, ključno je povećati ukupnu potražnju za ekološkim proizvodima. Sve veća potrošnja ekoloških proizvoda ključna je za poticanje poljoprivrednika na prelazak na ekološku proizvodnju (1. os). Potrebni su i dodatni poticaji za proizvodnju kako bi se ostvario cilj od 25 % korištene poljoprivredne površine u ekološkom uzgoju i znatno povećanje ekološke akvakulture do 2030. (2. os). Naposljetku, potrebno je dodatno poboljšati doprinos ekološkog sektora rješavanju pitanja održivosti i okoliša (3. os). Uz nastavak nekih postojećih uspješnih mjera, u ovom akcijskom planu predložen je i niz novih mjera te su mobilizirani različiti izvori financiranja.

Komisija namjerava povećati udio **istraživanja i inovacija** i namijeniti najmanje 30 % proračuna za mjere istraživanja i inovacija u području poljoprivrede, šumarstva i ruralnih područja¹³ za teme specifične ili relevantne za ekološki sektor. Istraživanje će, među ostalim, uključivati promjenu ponašanja poljoprivrednika i potrošača, povećanje prinosa kultura, genetsku bioraznolikost i alternative spornim proizvodima. U tom će kontekstu Komisija ojačati koordinaciju nacionalnih programa istraživanja i inovacija u području ekološke hrane i pružiti nove prilike, i to u okviru predloženog programa Obzor Europa u području zdravlja tla i hrane te u okviru partnerstava, posebno u području agroekologije i prehrambenih sustava. Širenje rezultata istraživanja i inovacija poticat će se u okviru Europskog partnerstva za inovacije AGRI i Sustava znanja i inovacija u poljoprivredi (AKIS) kako bi se potaknulo opće povećanje količine ekoloških proizvoda u svim državama članicama.

Sve institucije EU-a, države članice i dionici moraju biti u potpunosti uključeni u razvoj mjera potrebnih za postizanje glavnog cilja akcijskog plana, a to je osiguravanje čvrstih temelja za budućnost sektora.

1. OS: EKOLOŠKA HRANA I PROIZVODI ZA SVE: POTICANJE POTRAŽNJE I OSIGURAVANJE POVJERENJA POTROŠAČA

KLJUČNI PODACI

Iako svaki Europljanin na ekološke proizvode godišnje u prosjeku potroši oko 84 EUR¹⁴, godišnja potrošnja ekoloških proizvoda po stanovniku znatno se razlikuje među državama članicama te se kreće u rasponu od 344 EUR do 1 EUR. Osim razlika u kupovnoj moći, to je posljedica još uvijek nerazvijenog tržišta u određenim regijama, nedostatka odgovarajućih lanaca opskrbe na mnogim područjima i nedovoljnog znanja potrošača o znaku i prednostima ekološke proizvodnje. Iako je ekološka akvakulturna proizvodnja relativno novi sektor, ima velik potencijal za rast.

Željeno povećanje površine namijenjene za ekološki uzgoj neće se ostvariti bez povećanja potražnje za ekološkim proizvodima. Iako je ovaj akcijski plan sveobuhvatan,

¹³ Točnije, 30 % sljedećih poziva povezanih s područjem intervencije 3 „Poljoprivreda, šumarstvo i ruralna područja” 6. klastera programa Obzor Europa.

¹⁴ Fibl – Svijet ekološke poljoprivrede 2020.

njime se prije svega naglašava „učinak privlačenja” te se nastoji potaknuti potrošnja ekoloških prehrambenih proizvoda u cijelom EU-u. Građani EU-a sve više cijene hranu čija proizvodnja ima šire koristi za društvo, kao što su ekološki proizvodi, proizvodi s oznakom zemljopisnog podrijetla, lokalizirani sustavi za proizvodnju hrane s manjim ugljičnim otiskom i inovativna rješenja za hranu s niskom razinom emisija¹⁵.

Mjere predložene u ovoj osi usmjerene su na poticanje potražnje za ekološkim proizvodima, i to senzibiliziranjem javnosti o njihovim prednostima i povećanjem povjerenja potrošača u znak za ekološku proizvodnju. I same države članice mogu poticati potrošnju ekoloških proizvoda. Neki su alati dostupni na razini država članica. Primjerice, države članice mogu sniziti stope PDV-a za ekološki uzgojeno voće i povrće. Promicanjem potrošnje ekološke hrane poljoprivrednike će se potaknuti na prelazak na ekološku proizvodnju, čime će se povećati i diversificirati opskrba kako bi se zadovoljila veća potražnja potrošača.

1.1. Promicanje ekološke poljoprivrede i znaka EU-a

Iako je znak EU-a za ekološku proizvodnju najprepoznatljiviji među europskim znakovima kvalitete, još uvijek ima prostora za dodatno povećanje njegove razine prepoznatljivosti. Najnovije istraživanje Eurobarometra o toj temi¹⁶, objavljeno u listopadu 2020., pokazuje da 56 % potrošača u EU-u prepoznaje znak EU-a za ekološku proizvodnju, što je znatno povećanje u odnosu na prethodne godine. No i dalje postoje znatne razlike među državama članicama, u kojima se te vrijednosti kreću između 30 % i 74 %.

U kontekstu politike EU-a za promicanje poljoprivrede Komisija već aktivno promiče ekološke proizvode i nastaviti će to činiti i u budućnosti. Za 2021. ukupno je 27 % proračuna za promicanje poljoprivrede dodijeljeno ekološkim proizvodima, što odgovara iznosu od 49 milijuna EUR.

Mjera 1.: Kad je riječ o informiranju i komuniciranju, Komisija se obvezuje:

- počevši od 2021., među temama obuhvaćenima godišnjim pozivom na podnošenje prijedloga o mjerama informiranja o ZPP-u veću pažnju posvećivati ekološkim proizvodima;
- počevši od 2022., kontinuirano prikupljati podatke o ekološkim, gospodarskim i društvenim koristima ekološke poljoprivrede i pojačati uporabu društvenih medija kako bi o tim koristima informirala građane, uključujući poljoprivrednike;
- počevši od 2022., mjeriti informiranost potrošača o znaku EU-a za ekološku proizvodnju kako bi pratila napredak ostvaren nakon istraživanja Eurobarometra provedenog 2020. Nastaviti provoditi Eurobarometrovo istraživanje jer je ono vrijedan alat za mjerenje učinkovitosti Komisijinih mjera za promicanje znaka za ekološku proizvodnju; i

¹⁵ Komisijin dokument za razmatranje „Prema održivoj Europi do 2030.”.

¹⁶ Tematsko izvješće EUROBAROMETRA 504.

- u suradnji s Europskim parlamentom i drugim tijelima kao što su Europski gospodarski i socijalni odbor, Odbor regija i predstavništva Komisije u državama članicama utvrditi glavna događanja za informiranje o ekološkim proizvodima¹⁷, posebno u državama članicama u kojima je potražnja ispod prosjeka EU-a.

Mjera 2.: Kad je riječ o promidžbi, Komisija će i dalje osiguravati ambiciozan proračun u okviru EU-ove promidžbene politike za povećanje potrošnje ekoloških proizvoda koji su u skladu s ciljevima, politikama i mjerama strategije „od polja do stola” i europskog plana za borbu protiv raka. Komisija se obvezuje počevši od 2021.:

- dodjeljivati veći proračun u okviru godišnjih programa rada povezanih s politikom promicanja poljoprivrede, u cilju informiranja potrošača o ekološkim proizvodima i poticanja potražnje za tim proizvodima;
- pojačati promidžbu ekoloških proizvoda iz EU-a na ciljanim rastućim tržištima trećih zemalja, primjerice sudjelovanjem na sajmovima u suradnji s državama članicama;
- informirati ekološke proizvođače u EU-u o prilikama za izvoz kako bi se iskoristila naša mreža sporazuma o slobodnoj trgovini i o ekvivalentnosti; i
- poticati vidljivost sektora nagradama kojima se prepoznaje izvrsnost u ekološkom prehrambenom lancu u EU-u.

1.2. Promicanje ekoloških kantina i povećanje uporabe zelene javne nabave

Gradovi i regije imaju sve važniju ulogu u promicanju ekološke proizvodnje. Razvoj kantina u kojima se prednost daje ekološkoj hrani, kao i, primjerice, ponuda bonova za ekološku hranu za ranjive osobe mogli bi biti velika prilika za povećanje potrošnje i proizvodnje ekoloških proizvoda. Trebalo bi poticati postojeće mreže kako bi se povećao broj gradova uključenih u nacionalne ili lokalne strategije kojima se promiče ekološka hrana u kantinama.

KLJUČNI PODACI

Kopenhagen je prvi grad u kojem sve javne kantine koriste ekološke proizvode, koje nabavljaju s približno 25 000 hektara ekološkog poljoprivrednog zemljišta uglavnom u okolini grada. Beč ima mrežu ekoloških urbanih vrtova od oko 860 ha koja opskrbljuje i javne kantine, posebno vrtiće. Rim u javnim kantinama poslužuje oko milijun ekoloških obroka dnevno.

Prelazak na ekološku proizvodnju mogao bi potencijalno koristiti aktivnostima u poljoprivredi i akvakulturi na prigradskim područjima, razvoju lokalnih lanaca opskrbe i razmjeni primjera dobre prakse, primjerice između javnih kantina i restorana. Istodobno će zahvaljujući ponudi ekoloških proizvoda u kantinama ti proizvodi postati dostupni većem broju potrošača.

¹⁷ Uz ona u kojima su službe Komisije već prisutne.

Zelena javna nabava nudi potencijal za jačanje ekološke poljoprivrede. Pri provedbi takvih postupaka nabave posebnu pozornost trebalo bi posvetiti malim poljoprivrednim gospodarstvima, mikropoduzećima te MSP-ovima. Komisija je u listopadu 2019. objavila nove kriterije EU-a za zelenu javnu nabavu za hranu, usluge pripreme i dostave hrane te prodajne automate¹⁸. Ipak, prilikom organiziranja javne nabave javna uprava, osobito lokalna, još uvijek nema dovoljno znanja o mogućnostima koje nudi zelena javna nabava. U okviru strategije „od polja do stola” Komisija se obvezuje da će odrediti najbolji način za utvrđivanje minimalnih obveznih kriterija za održivu nabavu hrane radi promicanja zdrave i održive prehrane, uključujući ekološke proizvode, u školama i javnim institucijama, što bi trebalo biti osnova za buduće djelovanje Komisije u tom području.

Mjera 3.: *Kako bi potaknula veću potrošnju ekoloških proizvoda u javnim kantinama, Komisija se obvezuje, zajedno s dionicima i državama članicama:*

- *skrenuti pozornost na kriterije za zelenu javnu nabavu objavljene 2019., na djelovanje u području javne nabave zdrave hrane te na zajedničku akciju Best-ReMaP¹⁹;*
- *uključiti ekološke proizvode u minimalne obvezne kriterije za održivu javnu nabavu hrane koji će se u okviru zakonodavnog okvira za održive prehrambene sustave izraditi do 2023.;*
- *analizirati trenutačno stanje u pogledu primjene postupka zelene javne nabave EU-a. Komisija će na temelju nacionalnih akcijskih planova za ekološku poljoprivredu pratiti primjenu postupka zelene javne nabave te će pozvati države članice da više primjenjuju taj postupak u javnim tijelima. Pozvat će ih i da u okviru zelene javne nabave odrede ambiciozne nacionalne ciljeve za ekološke proizvode; i*
- *počevši od 2022., u bliskoj suradnji s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom, Odborom regija i Sporazumom gradonačelnika organizirati posebna događanja za javne uprave nadležne za javne usluge pripreme i dostave hrane kako bi se skrenula pozornost na zelenu javnu nabavu EU-a povezivanjem tih inicijativa s europskim klimatskim paktom.*

1.3. Jačanje programa potrošnje ekoloških proizvoda u školama

EU-ovim programom u školama podupire se distribucija voća, povrća, mlijeka i mliječnih proizvoda djeci, zajedno s obrazovnim aktivnostima, u cilju ponovnog povezivanja djece s poljoprivredom i poučavanja o zdravim prehrambenim navikama, čime se potiče zdrava prehrana i podržava kratkoročna i dugoročna potrošnja proizvoda u okviru tog programa.

¹⁸ SWD(2019) 366 final – Kriteriji EU-a za zelenu javnu nabavu za hranu, pripremu i dostavu hrane te prodajne automate.

¹⁹ Projekt „Best-ReMaP” o prehrani i nutricionizmu s posebnim naglaskom na djeci: <https://bestremap.eu/>.

U skladu sa strategijom „od polja do stola” države članice trebale bi u kriterijima za odabir ili dodjelu u postupcima nabave i/ili odobravanjem povoljnijih uvjeta dati prednost distribuciji ekoloških proizvoda u okviru EU-ova programa u školama. Komisija će ta načela uzeti u obzir tijekom revizije programa u školama. Trenutačno nekoliko zemalja ne daje prednost ekološkim proizvodima, uglavnom zato što su često skuplji od neekoloških, što bi se moglo ublažiti kad bi države članice primijenile porezne mjere kao što je ukidanje sniženih stopa na pesticide kao sredstva s primjenom u poljoprivredi.

Mjera 4.: *Kao dio revizije okvira EU-ova programa u školama planirane za 2023. u okviru strategije „od polja do stola” i u skladu s europskim planom za borbu protiv raka Komisija se obvezuje:*

- *surađivati s državama članicama kako bi se utvrdilo kako dodatno povećati distribuciju ekoloških proizvoda u programima u školama. Komisija će pozvati države članice da nastave povećavati taj udio, a one koje zaostaju morat će uložiti dodatne napore; i*
- *provesti istraživanje o realnoj cijeni prehrambenih proizvoda, uključujući ulogu oporezivanja, u cilju izrade preporuka.*

1.4. Sprečavanje prijevara povezanih s hranom i jačanje povjerenja potrošača

Uspjeh ekoloških proizvoda u smislu razvoja tržišta i sklonosti potrošača ovisi o povjerenju potrošača u znak EU-a za ekološku proizvodnju i njegov sustav kontrole. Prijevarno ponašanje i namjerna kršenja ekoloških pravila mogu naštetiti povjerenju potrošača u ekološke proizvode.

Suradnja među službenicima sa znanjem o poljoprivredno-prehrambenom lancu, policijskim i carinskim službenicima s istražnim ovlastima, sucima i tužiteljima vrlo je važna na nacionalnoj razini i razini EU-a za sprečavanje i borbu protiv prijevara u ekološkoj proizvodnji. To se odnosi i na poboljšanje i optimizaciju uporabe novih tehnologija.

Mjera 5.: *Komisija se obvezuje počevši od 2021. jačati borbu protiv prijevarnih praksi, a posebno:*

- *osigurati pouzdan nadzor sustavâ kontrole u državama članicama i trećim zemljama; pojačati suradnju s upravama država članica i trećim zemljama koje su priznate kao ekvivalentne, oslanjajući se, među ostalim, na njihova sredstva i rezultate prethodnih revizija;*
- *pomagati državama članicama u razvoju i provedbi politike sprečavanja prijevara u ekološkoj proizvodnji ciljanim radionicama za razmjenu stečenih iskustava i primjera dobre prakse;*
- *analizirati sektor u suradnji s mrežom EU-a za prijevare povezane s hranom i s Europolom radi sprečavanja prijevara i koordinacije istraga; pojačati suradnju s*

nadležnim tijelima i tijelima kaznenog progona u trećim zemljama radi razmjene informacija o trgovini ekološkim proizvodima i prijevarama povezanim s njima;

- *podupirati države članice pružanjem smjernica za pojačani nadzor uvoza na granici;*
- *promicati strože mjere za borbu protiv prijevarnih praksi s pomoću kataloga sankcija;*
- *uspostaviti mjere za informiranje potrošača i/ili povlačenje s tržišta proizvoda za koje je utvrđena prijevara; i*
- *razviti sustave ranog upozoravanja primjenom umjetne inteligencije za rudarenje podataka u bazama podataka EU-a (npr. sustav za upravljanje informacijama za službene kontrole – IMSOC²⁰) i država članica.*

1.5. Poboljšanje sljedivosti

Ugled ekološkog sektora ovisi o sposobnosti praćenja proizvoda od stola do poljoprivrednog gospodarstva. Kako bi se poboljšala sljedivost i povećala transparentnost, važno je imati jasan pregled subjekata uključenih u proizvodnju, distribuciju i stavljanje ekoloških proizvoda na tržište EU-a. Kontrolne ustanove već su obvezne na svojim internetskim stranicama objavljivati certifikate subjekata za ekološku proizvodnju, ali te informacije još nisu centralizirane na jedinstvenoj internetskoj stranici na razini EU-a.

Mjera 6.: *Komisija se obvezuje od 2021.:*

- *razviti bazu podataka certifikata svih subjekata iz EU-a, a kasnije i relevantnih subjekata iz trećih zemalja, na temelju analize koja je već započela u okviru akcijskog plana iz 2014. te kao nastavak na preporuke Europskog revizorskog suda²¹;*
- *promicati registraciju nadležnih tijela i kontrolnih ustanova i digitalno potpisivanje potvrda o inspekciji u sustavu TRACES. Tim postupkom bez papira smanjit će se administrativno opterećenje i rizik od krivotvorenja dokumenata; i*
- *koordinirati redovite provjere sljedivosti ekoloških proizvoda u suradnji s državama članicama, njihovim kontrolnim ustanovama i trećim zemljama, posebno u slučajevima sumnje na prijevaru povezanu s hranom.*

Digitalne tehnologije mogu pomoći u označivanju, praćenju, lokalizaciji i razmjeni podataka o proizvodima, a Komisija radi na rješenjima kao što su digitalne putovnice. Ekološki sektor mogao bi imati koristi od uporabe novih tehnologija, posebno zato što ga karakteriziraju sve složeniji lanci vrijednosti i potreba za transparentnošću. Umjetna inteligencija, tehnologija lanaca blokova i slične tehnologije mogu pomoći u jačanju

²⁰ Uredba o sustavu upravljanja informacijama za službene kontrole (IMSOC): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=celex%3A32019R1715>.

²¹ „Ostvareno je poboljšanje sustava kontrole za ekološke proizvode, ali i dalje postoje određeni izazovi”: https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR19_04/SR_organic-food_HR.pdf.

certificiranja ekoloških proizvoda, osobito osiguravanjem transparentnosti u lancu opskrbe i sljedivosti proizvoda, čime se povećava povjerenje potrošača.

Mjera 7.: *Komisija se obvezuje od 2021.:*

- *u sinergiji s radom na digitalnim putovnicama za proizvode, procijeniti u kojoj bi mjeri sljedivost ekoloških proizvoda mogla imati koristi od tehnologije lanaca blokova ili drugih digitalnih tehnologija te u drugom koraku predvidjeti pilot-projekt s dionicima. Ti će se koraci dopuniti mjerama u okviru programa Obzor Europa za primjenu tehnologija lanaca blokova u poljoprivredno-prehrambenom sektoru te drugim ciljanim mjerama istraživanja i inovacija usmjerenima na razvoj inovativnih rješenja za praćenje ekološke hrane.*

1.6. Doprinos privatnog sektora

Trgovci na malo, pružatelji usluga pripreme i dostave hrane, restorani i pružatelji usluga dostave mogu imati važnu ulogu u promicanju ekoloških prehrambenih proizvoda. Oni mogu, na primjer, osigurati dostatnu i cjenovno pristupačnu ponudu ekoloških proizvoda u trgovinama prehrambenim proizvodima, supermarketima i internetskim trgovinama te nuditi ekološku hranu u restoranima i u okviru usluga pripreme i dostave hrane. Te se mjere mogu kombinirati s objašnjenjem gospodarskih, okolišnih i društvenih prednosti ekološke proizvodnje.

Osim toga, privatni sektor može imati važnu ulogu u promicanju ekološke hrane, među ostalim informiranjem zaposlenika o prednostima ekološke poljoprivrede (npr. uporabom komunikacijskih materijala koje je EU stavio na raspolaganje), ponudom ekoloških proizvoda u kantinama i nagrađivanjem svojih zaposlenika „ekobonovima” koje oni mogu upotrijebiti za kupnju proizvoda ekološke poljoprivrede.

Mjera 8.: *U cilju jačanja uloge trgovaca na malo, trgovaca na veliko, pružatelja usluga pripreme i dostave hrane, restorana i drugih poduzeća, Komisija se obvezuje počevši od 2021.:*

- *nastojati da se relevantni dionici jasno obvežu na podupiranje i povećanje distribucije i prodaje ekoloških proizvoda, uzimajući u obzir kodeks ponašanja iz strategije „od polja do stola” za odgovorno poslovanje i stavljanje proizvoda na tržište, te širiti primjere dobre prakse na relevantnim platformama kao što je platforma dionika kružnoga gospodarstva; i*
- *uspostaviti partnerstva s poduzećima koja su voljna promicati uporabu ekoloških proizvoda u okviru svoje politike korporativne održivosti. O tim će se mjerama dodatno raspravljati u okviru platforme za poslovanje i bioraznolikost²².*

²² https://ec.europa.eu/environment/biodiversity/business/index_en.htm.

2. OS: USUSRET 2030.: POTICANJE PRELASKA NA EKOLOŠKU PROIZVODNJU I JAČANJE CIJELOG LANCA VRIJEDNOSTI

Kako je prethodno navedeno, iz prosjeka EU-a od 8,5 % nisu vidljive znatne razlike među državama članicama u udjelu poljoprivrednog zemljišta namijenjenog za ekološki uzgoj: od niskih 0,5 % do više od 25 %. Isto vrijedi i za ekološku proizvodnju u akvakulturi, koja se u nekim državama članicama znatno povećava, dok su druge još uvijek na početku primjene te metode proizvodnje²³.

Te razlike među državama članicama djelomično su posljedica činjenice da u nekima od njih nedostaju odgovarajuće strukture. Njihovom uspostavom omogućilo bi se pravilno usmjeravanje ekološke proizvodnje u lance opskrbe, čime bi se poljoprivrednicima omogućilo da u potpunosti iskoriste dodanu vrijednost ekološke proizvodnje. Akcijskim planom trebalo bi se potaknuti uvođenje ekološke proizvodnje, posebno u onim državama članicama u kojima je udio ispod prosjeka EU-a. Većina država članica već je utvrdila nacionalne ciljeve koji se odnose na poljoprivrednu površinu namijenjenu za ekološki uzgoj, u većini slučajeva kao udio korištene poljoprivredne površine.

Istodobno je ZPP i dalje ključan instrument za potporu prelasku na ekološku proizvodnju. Za potporu ekološkoj poljoprivredi trenutačno se izdvaja oko 1,8 % sredstava ZPP-a. Budući ZPP obuhvaćat će programe za ekologiju kojima će, ovisno o ishodu pregovora, u razdoblju 2023.–2027. biti namijenjen proračun u visini od 38 do 58 milijardi EUR²⁴. Programi za ekologiju moći će se iskoristiti za poticanje ekološke poljoprivrede. EFPRa će nastaviti podržavati prelazak na ekološku akvakulturu.

2.1. Poticanje prelaska na ekološku proizvodnju, ulaganja i razmjene primjera dobre prakse

U programima ruralnog razvoja u okviru ZPP-a poljoprivrednicima je na raspolaganju financijska potpora za prelazak njihovih poljoprivrednih gospodarstava na ekološku proizvodnju i za njihovo održavanje. Ta se potpora pokazala ključnom za poticanje poljoprivrednika na prelazak na ekološku proizvodnju i važan je čimbenik u povećanju površine zemljišta namijenjene za ekološki uzgoj. Kad je riječ o budućem ZPP-u, države članice imat će fleksibilnost u pružanju posebno prilagođene potpore subjektima u ekološkoj proizvodnji i u okviru fondova za ruralni razvoj i ciljanih ekoloških programa za izravnu potporu dohotku. Proračun za mjere potpore za prelazak na ekološku proizvodnju i održavanje te za potporu ulaganju u strateške planove u okviru ZPP-a trebalo bi uskladiti s nacionalnim ciljem povećanja ekološke proizvodnje.

Ekološka poljoprivreda vrijedan je doprinos posebnim ciljevima ZPP-a i zajedničke ribarstvene politike (ZRP), posebno „osiguravanju pravednih prihoda za poljoprivrednike”, „ponovnoj uspostavi ravnoteže položaja poljoprivrednika u lancu vrijednosti”, „osiguravanju održivog razvoja i učinkovitog upravljanja prirodnim resursima”, „uslugama zaštite bioraznolikosti ekosustava te staništa i krajobraza” i

²³ EUMOFA, Ekološka akvakultura EU-a, svibanj 2017.

²⁴ EP i Vijeće još raspravljaju o konačnom proračunu programâ za ekologiju (2023.–2027.) u kontekstu reforme ZPP-a. U skladu sa stajalištem EP-a predviđena je dodjela proračunskih sredstava u iznosu od 58,1 milijarde EUR, dok bi taj iznos u skladu sa stajalištem Vijeća bio u visini od 38,7 milijardi EUR.

„poboljšanju odgovora poljoprivrede i akvakulture EU-a na društvene zahtjeve u pogledu hrane i zdravlja, kao i dobrobiti životinja”.

Ekološka poljoprivreda posebno je uzeta u obzir u preporukama državama članicama o devet posebnih ciljeva ZPP-a. U tim preporukama Europska komisija traži od država članica da izričito utvrde ciljanu površinu za ekološku poljoprivredu na nacionalnoj razini, uzimajući u obzir njihovu specifičnu situaciju i prethodno navedene preporuke.

Komisija će poticati pružanje tehničke pomoći poljoprivrednicima u cijelom EU-u u okviru ZPP-a za razdoblje nakon 2020. kako bi potaknula uvođenje ekološke poljoprivrede. Potpora za ekološku akvakulturu dodijelit će se u okviru Europskog fonda za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu (EFPRA) za razdoblje 2021.–2027.

Razvoj ekološkog sektora zahtijeva i usavršavanje i prekvalifikaciju radne snage u poljoprivredno-prehrambenom sektoru. Europski pakt za vještine pruža mogućnosti za opsežna partnerstva za vještine u industrijskim ekosustavima kao što je poljoprivredno-prehrambeni sustav te bi ga trebalo u potpunosti mobilizirati kako bi se postigli ciljevi utvrđeni u ovoj Komunikaciji.

Mjera 9.: *U okviru novog ZPP-a i ZRP-a Komisija se obvezuje:*

- *počevši od 2023., procijeniti posebne okolnosti i potrebe država članica u pogledu rasta ekološkog sektora i pomoći im da što bolje iskoriste mogućnosti koje nudi novi ZPP kako bi poduprle nacionalni ekološki sektor. Ta će potpora uključivati tehničku pomoć, razmjenu primjera dobre prakse i inovacija u ekološkoj proizvodnji te maksimalno iskorištavanje relevantnih instrumenata ZPP-a kao što su programi za ekologiju i obveze upravljanja okolišem u području ruralnog razvoja, uključujući ekološku poljoprivredu. Ojačat će se usluge savjetovanja poljoprivrednih gospodarstava o posebnim temama, posebno u okviru sustava znanja i inovacija u poljoprivredi (AKIS), kako bi se promicala razmjena relevantnog znanja;*
- *počevši od 2022., promicati razmjenu primjera dobre prakse (nastavni programi obrazovanja i osposobljavanja, tečajevi, materijali itd.) na razini EU-a i nacionalnoj razini, čime se pružateljima usluga obrazovanja (npr. tehničke škole i sveučilišta) omogućuje da razviju tečajeve o ekološkoj poljoprivredi kao dio općeg kurikulumu i predstave inovativna rješenja usmjerena na ekološki sektor (proizvodnja, prerada, maloprodaja i potrošnja). Uspostavit će se mreže oglednih poljoprivrednih gospodarstava EU-a u vezi s konkretnim temama radi promicanja participativnog pristupa (širenje). Primjeri dobre prakse i sinergije s projektima partnerstva EIP-AGRI promicat će se u okviru buduće mreže ZPP-a; i*
- *poticati države članice da povećanje ekološke akvakulture uključe u revidirane višegodišnje nacionalne strateške planove za akvakulturu i da što bolje iskoriste mogućnosti koje u tu svrhu nudi EFPRA za razdoblje 2021.–2027. Komisija će isto tako pojednostavniti razmjenu primjera dobre prakse i inovacija u ekološkoj akvakulturi u kontekstu otvorene metode koordinacije.*

2.2. Razvoj sektorske analize radi povećanja transparentnosti tržišta

Dostupnost podataka, posebno o proizvodnji, cijenama u lancu opskrbe ekološkom hranom, trgovini, sklonostima potrošača i posebnim kanalima za stavljanje na tržište, ključna je za oblikovanje, praćenje i evaluaciju politike EU-a o ekološkoj proizvodnji. Daljnjim radom na redovitom prikupljanju, analizi i širenju podataka povećat će se transparentnost i povjerenje u ekološki sektor.

Mjera 10.: Kako bi pružila sveobuhvatan pregled sektora, Komisija se obvezuje počevši od 2021.:

- objavljivati redovita izvješća o ekološkoj proizvodnji u EU-u na temelju podataka Eurostata, koja posebno sadržavaju informacije o površinama, poljoprivrednim gospodarstvima uključenima u ekološku proizvodnju i glavnom proizvodnom sektoru;
- objavljivati godišnje izvješće o uvozu ekoloških proizvoda iz trećih zemalja.

Dionici, javne uprave i akademska zajednica sve su zainteresiraniji i za pristup točnim i pravodobnim podacima o ekološkim proizvodima. Ta vrsta transparentnosti pomoći će izgraditi povjerenje među subjektima u lancu opskrbe hranom, osigurati da proizvodnja odgovara potrošačkim trendovima i u konačnici omogućiti subjektima da donose bolje odluke o proizvodnji i ulaganjima.

Mjera 11.: Komisija se obvezuje počevši od 2022.:

- pojačati prikupljanje podataka o tržištu u suradnji s državama članicama i proširiti analizu EU-ovih promatračkih skupina za tržište na ekološke proizvode.

2.3. Potpora organizaciji lanca opskrbe hranom

Za ekološku poljoprivredu karakteristična je „raspršenost“, što znači da proizvođači imaju pristup ograničenom broju prerađivača i trgovaca na malo. Neravnoteže u lancu opskrbe hranom koje ograničavaju pregovaračku moć ekoloških poljoprivrednika mogle bi se povećati jer se povećava ukupni tržišni udio ekoloških proizvoda u prehrambenom sektoru.

Ekološki poljoprivrednici koji osnuju „organizaciju proizvođača”²⁵ ili pristupe takvoj organizaciji mogu iskoristiti sredstva EU-a u okviru ZPP-a te potporu i sredstva dostupna u okviru zajedničke organizacije tržišta za proizvode ribarstva i akvakulture i EFPPA-e

²⁵ „Organizacije proizvođača” mogu se odnositi na bilo koju vrstu subjekta koji je osnovan na inicijativu proizvođača u određenom sektoru (horizontalna suradnja) radi ispunjenja jednog ili više posebnih ciljeva navedenih u Uredbi (EU) 1308/2013 o uspostavljanju zajedničke organizacije tržišta poljoprivrednih proizvoda, bez obzira na to je li službeno priznat u skladu s člankom 152. i/ili člankom 161. Nadziru ih proizvođači i mogu imati različite pravne oblike, npr. kao poljoprivredne zadruge, udruženja poljoprivrednika ili privatna trgovačka društva s proizvođačima kao dioničarima.

kako bi poboljšali organizaciju među različitim subjektima u lancu opskrbe ekološkim proizvodima. Operativnim programima kojima je obuhvaćena proizvodnja ekološkog voća i povrća dodjeljuje se veća stopa sufinanciranja. No trenutačno nema dovoljno znanja o stupnju koncentracije u ekološkoj proizvodnji i o tome treba li njezinoj organizaciji posvetiti posebnu pozornost.

Mali poljoprivrednici u EU-u suočavaju se s relativno visokim troškovima i prekomjernom birokracijom povezanom s certificiranjem ekološke proizvodnje. Uredbom 2018/848 o ekološkoj proizvodnji uvest će se sustav „skupnog certificiranja” kojim će se poljoprivrednim gospodarstvima koja ispunjavaju određene kriterije omogućiti osnivanje skupine s drugim malim poljoprivrednim gospodarstvima kako bi se smanjili troškovi inspekcije i certificiranja te s njima povezano administrativno opterećenje. Tom će se odredbom ojačati i lokalne mreže i poboljšati tržišni plasman.

Mjera 12.: *Komisija se obvezuje počevši od 2021.:*

- *analizirati stupanj organizacije u lancima opskrbe u ekološkom sektoru i utvrditi načine za njezino poboljšanje uz savjetovanje s predstavnicima organizacija proizvođača i drugim zainteresiranim dionicima; i*
- *istražiti pravnu mogućnost osnivanja posebnih organizacija proizvođača ekoloških proizvoda ili pridruživanja takvim organizacijama te, ako je moguće, poticati države članice da dodijele sredstva u tu svrhu. Organizacije proizvođača imaju veću tržišnu snagu i općenito mogu pomoći ojačati položaj ekoloških poljoprivrednika u lancu opskrbe poljoprivredno-prehrambenim proizvodima, posebno kada se suočavaju s nepoštenim trgovačkim praksama²⁶. Ako postoji dovoljno dokaza o postojanju nepoštenih trgovačkih praksi kojima se kažnjavaju ekološki proizvođači, Komisija se obvezuje boriti se protiv njih svim instrumentima koji su joj na raspolaganju.*

Mjera 13.: *Komisija se obvezuje počevši od 2022.:*

- *upućivati i bolje informirati javnost o „skupnom certificiranju”, čime se malim poljoprivrednim gospodarstvima omogućuje da podijele troškove i administrativno opterećenje povezano s certificiranjem, u skladu s Uredbom 2018/848 o ekološkoj proizvodnji.*

2.4. Jačanje lokalne i obrtničke prerade i poticanje kratkih trgovinskih tokova

Ekološka poljoprivreda razvila se uglavnom na razini primarne proizvodnje, dok je ekološka prerada manje razvijena i regulirana. Stoga je ulaganje u tehnike pomne prerade

²⁶ U nedavnoj studiji o organizacijama proizvođača zaključeno je da su „organizacije proizvođača također u boljem položaju od pojedinačnih poljoprivrednika da se odupru praksama poslovnih partnera koje se smatraju nepoštenima prema poljoprivrednicima ili koje nisu u skladu s ugovornim uvjetima”: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/2c31a562-eef5-11e9-a32c-01aa75ed71a1/language-en>.

i održivu i ponovno upotrebljivu ambalažu te postizanje boljeg razumijevanja pitanja kvalitete i sigurnosti u lancima opskrbe u ekološkoj proizvodnji, u kombinaciji s propisima, važno za stvaranje nove vrijednosti za potrošače.

Smanjenje udaljenosti na koju se prevozi hrana te učinaka klimatskih promjena još je jedan izazov za lance opskrbe u ekološkoj proizvodnji, zbog čega je potrebno pojednostavniti logistiku ekoloških proizvoda i mreže poljoprivrednih sirovina²⁷. Time će se malim ekološkim proizvođačima na udaljenim područjima omogućiti da pronađu tržište za svoje proizvode i iskoriste dodanu vrijednost svojeg ekološkog statusa.

No subjekti često nisu skloni prelasku na ekološku proizvodnju zbog nedostatka organiziranih i učinkovitih komercijalnih lanaca opskrbe ekološkim proizvodima. Osim međusektorskih problema s kojima se suočavaju poljoprivredno-prehrambeni lanci opskrbe, distribucija ekoloških proizvoda može dovesti do visokih troškova poslovanja i neravnoteže između ponude i potražnje.

Razmjenom iskustava i znanja može se potaknuti stvaranje lokalnih tržišta hrane i kratkih lanaca opskrbe te očuvati integritet ekološke kvalitete proizvoda. Važni su i posebni programi i sudjelovanje u ruralnim mrežama.

Ekološka proizvodnja može pomoći potaknuti nove poslovne modele. „Biookruzi” su se pokazali uspješnima u povezivanju ekološke poljoprivrede i drugih lokalnih djelatnosti radi povećanja turističke privlačnosti²⁸ i onih područja koja se nalaze izvan uobičajenih turističkih odredišta. „Biookrug” je zemljopisno područje na kojem poljoprivrednici, građani, turistički subjekti, udruge i javna tijela sklapaju sporazum o održivom upravljanju lokalnim resursima, vodeći se ekološkim načelima i ekološkom praksom. Cilj je maksimizirati gospodarski i društveno-kulturni potencijal tog područja. Svaki „biookrug” uključuje način života, prehranu, ljudske odnose i prirodu, a rezultat toga jest lokalna poljoprivredna proizvodnja koju potrošači cijene i koja stoga ima veću tržišnu vrijednost.

Mjera 14.: Komisija se obvezuje počevši od 2023.:

- *u okviru svojeg djelovanja kojim podupire trgovinu ekološkim proizvodima na jedinstvenom tržištu EU-a, surađivati s državama članicama i dionicima radi poticanja lokalne i obrtničke prerade u skladu s ciljem Uredbe 2018/848 o ekološkoj proizvodnji kako bi se prešlo na „kraće lance opskrbe u ekološkoj proizvodnji, čime bi se ostvarile koristi za okoliš i društvo”. Ta će se mjera ojačati ciljanim istraživanjima i inovacijama u okviru programa Obzor Europa, među ostalim potporom za uporabu digitalnih tehnologija; i*
- *poticati države članice da podrže razvoj i uvođenje „biookrugâ”.*

²⁷ Stolze *et al*: *Organic in Europe, expanding beyond a niche* (Ekološka proizvodnja u Europi širi se izvan niše) u *Organics in Europe, prospects and development 2016* (Ekološka proizvodnja u Europi: izgledi i razvoj 2016.).

²⁸ FAO, *The experience of Bio-districts in Italy* (Iskustvo biookrugâ u Italiji): <http://www.fao.org/agroecology/database/detail/en/c/1027958/>.

Mjera 15.: *Budući da ekološka poljoprivreda može poboljšati socijalnu uključenost na ruralnim područjima i istodobno promicati dostojanstvene uvjete rada i života, Komisija se obvezuje počevši od 2022.:*

- *pomagati državama članicama u osmišljavanju mjera za ekološku poljoprivredu na ruralnim područjima kojima se potiču ravnopravnost spolova te mladi poljoprivrednici/zapošljavanje, što bi moglo uključivati dijeljenje primjera dobre prakse.*

2.5. Poboljšanje prehrane životinja u skladu s ekološkim pravilima

U skladu s EU-ovim pristupom zdravlju životinja koji se temelji na sprečavanju bolesti, ekološki uzgoj životinja mora zadovoljavati visoke standarde EU-a za dobrobit životinja i ispunjavati etološke potrebe životinjskih vrsta. Ključni dodaci hrani za životinje, kao što su vitamini, sve se više proizvode fermentacijom s pomoću genetski modificiranih mikroorganizama (GMM)²⁹. Budući da ta proizvodna tehnika nije u skladu s ekološkim načelima i s obzirom na to da industrija dodataka hrani za životinje možda neće podnijeti zahtjev za odobrenje dodataka proizvedenih od konvencionalnih mikroorganizama, problemi s opskrbom osnovnim dodacima hrani u ekološkom uzgoju sve su veći.

Osim povećanja dostupnosti lokalno dobivenih bjelančevina za hranu za životinje, potrebno je pronaći alternativne izvore bjelančevina za hranu za životinje kako bi se osigurala održiva i raznolika prehrana životinja. To bi moglo uključivati kukce, morske sirovine (npr. alge) i nusproizvode biogospodarstva (npr. otpad iz ribarstva i akvakulture). Nadalje, trebalo bi ažurirati standarde ekološke hrane za životinje.

Mjera 16.: *Komisija namjerava:*

- *podupirati istraživanja i inovacije u okviru programa Obzor Europa koji se odnose na alternativne izvore ekološki proizvedenih vitamina i drugih tvari koje bi možda mogle biti potrebne te na alternativne izvore bjelančevina, imajući na umu njihovu tehničku i ekonomsku izvedivost;*
- *istražiti načine za podupiranje zahtjeva za uporabu dodataka hrani za životinje proizvedenih bez GMM-a, hrane od kukaca i morskih sirovina; i*
- *2022. donijeti inicijativu o algama kao potporu proizvodnji alga u EU-u i podržati industriju alga u EU-u kako bi se osigurala opskrba algama kao alternativnim krmivom u ekološkom uzgoju životinja.*

2.6. Jačanje ekološke akvakulture

Ekološka akvakultura može pomoći u zadovoljavanju potražnje potrošača za raznolikom visokokvalitetnom hranom proizvedenom na način kojim se poštuje okoliš i jamči

²⁹ Za dodatke hrani za životinje proizvedene s pomoću GMM-a u ograničenoj uporabi subjekt mora dokazati da dodatak ne sadržava tragove mikroorganizama od kojih se dobiva, a osobito tragove rekombinantnog DNK-a.

dobrobit životinja. Može pomoći i u smanjenju razlike između potražnje za održivim proizvodima akvakulture u EU-u i njihove proizvodnje te u smanjenju pritiska na divlje stokove.

Mjera 17.: Počevši od 2022., Komisija namjerava:

- *podupirati istraživanja i inovacije u području alternativnih izvora hranjivih tvari, uzgoja i dobrobiti životinja u akvakulturi; promicati ulaganja u prilagođene sustave polikulture i multitrofičke akvakulture; promicati aktivnosti mrijestilišta i rastilišta riblje mlađi iz ekološkog uzgoja; i*
- *utvrditi eventualne posebne prepreke razvoju ekološke akvakulture u EU-u i prema potrebi poduzeti mjere za njihovo uklanjanje.*

Novim smjernicama o održivom razvoju akvakulture u EU-u, koje bi Komisija trebala donijeti u proljeće 2021., potaknut će se države članice i dionici da podrže povećanje ekološke proizvodnje.

3. OS: EKOLOŠKA PROIZVODNJA KAO PRIMJER: POBOLJŠANJE DOPRINOSA EKOLOŠKE POLJOPRIVREDE ODRŽIVOSTI

Održiv i otporan sektor poljoprivrede i akvakulture ovisi o povećanoj bioraznolikosti, koja je nužna za zdrav ekosustav i ključna za održavanje ciklusa hranjivih tvari u tlu te za čistu vodu i oprašivače. Zahvaljujući većoj bioraznolikosti poljoprivrednici se mogu bolje prilagoditi klimatskim promjenama. Ekološki je sektor po svojoj prirodi usmjeren na više ekološke standarde, koji su ugrađeni u njegove ciljeve i načela.

S obzirom na porast globalne temperature i sve veću nepredvidivost vremenskih prilika, važno je ojačati ulogu poljoprivrede, uključujući ekološku poljoprivredu, u borbi protiv klimatskih promjena. Zahvaljujući praksi ekstenzivnog uzgoja i uporabi energije iz obnovljivih izvora umjesto fosilnih goriva sektor ekološke poljoprivrede može biti predvodnik u boljem iskorištavanju resursa te smanjenju otpada i emisija ugljika.

Ovaj je akcijski plan usmjeren isključivo na promicanje ekološke poljoprivrede i njezina doprinosa održivosti, no ekološka proizvodnja može poboljšati i njezin utjecaj na okoliš. Ekološki otisak proizvodnje hrane u širem je smislu razmotren u okviru strategije „od polja do stola”.

Istraživanje će biti ključno za postizanje tih ciljeva. U tom kontekstu **Europska komisija namjerava namijeniti najmanje 30 % sljedećih poziva povezanih s područjem intervencije 3 „Poljoprivreda, šumarstvo i ruralna područja” 6. klastera programa Obzor Europa temama specifičnima ili relevantnima za ekološki sektor.**

3.1. Smanjenje utjecaja na klimu i okoliš

Poljoprivreda i akvakultura imaju ključnu ulogu u postizanju ciljeva EU-a za ugljično neutralnu Europu do 2050. smanjenjem emisija stakleničkih plinova. U ekološkoj poljoprivredi primjenjuje se niz postupaka upravljanja kojima se pridonosi ublažavanju klimatskih promjena, uz dodatne koristi za okoliš i bioraznolikost.

Posljednjih godina došlo je do naglog porasta javnog i privatnog interesa za informacije o okolišu koje nadilaze informacije koje se trenutačno nude na ekološkim oznakama. Potrošače sve više zanima utjecaj proizvoda na okoliš kako bi mogli donijeti odluke koje se temelje na održivosti. Takvim odlukama poduprle bi se ambicije EU-a za postizanje nulte stope onečišćenja. Kako je najavljeno u akcijskom planu za kružno gospodarstvo i strategiji za potrošače, Komisija će predložiti mjere za borbu protiv manipulativnog zelenog marketinga.

Mjera 18.: *Komisija se obvezuje počevši od 2022.:*

- *poduzeti korake³⁰ kako bi se, u suradnji s dionicima, uspostavila pilot-mreža klimatski pozitivnih ekoloških poljoprivrednih gospodarstava za razmjenu primjera dobre prakse.³¹ Predložena misija u području zdravlja tla i hrane mogla bi pridonijeti pilot-mreži, posebno uvođenjem živih laboratorija i oglednih centara te drugim aktivnostima kojima se podupire sekvencijacija ugljika u poljoprivredi.*

3.2. Poboljšanje genetske bioraznolikosti i povećanje prinosa

Dobro je poznata uloga ekološke poljoprivrede u održavanju zdravog ekosustava, poštovanju bioraznolikosti i postojanja prirodnih grabežljivaca te očuvanju ekološke ravnoteže. Uredbom 2018/848 o ekološkoj proizvodnji uvode se posebni ciljevi i povezana načela za zaštitu bioraznolikosti, čime će se ojačati uloga ekoloških poljoprivrednika kao promicatelja očuvanja bioraznolikosti. U okviru strategije „od polja do stola” Komisija će revidirati i direktive o stavljanju sjemena na tržište kako bi se olakšala registracija sorti sjemena, uključujući one koje se upotrebljavaju za ekološki uzgoj, te kako bi se razvile mjere za očuvanje genetskih resursa i sjeme s većom genetskom varijabilnošću i širim potencijalom bioraznolikosti.

Ekološki usjevi ostvaruju niži prinos u usporedbi s konvencionalnim usjevima. Uklanjanje razlika u prinosima ključno je kako bi se osigurala gospodarska održivost, posebno za kulture kod kojih je razlika u prinosu i dalje relativno visoka.

Mjera 19.: *Kako bi poboljšala bioraznolikost i povećala prinose, Komisija namjerava:*

- *počevši od 2022., odrediti sredstva u okviru programa Obzor Europa za potporu očuvanju i uporabi genetskih resursa, aktivnostima preduzgoja i uzgoja te dostupnosti ekološkog sjemena, kao i za doprinos razvoju ekološkog heterogenog biljnog reprodukcijanskog materijala³² i biljnih sorti prikladnih za ekološku proizvodnju;*

³⁰ Nakon dovršetka modula o upravljanju emisijama stakleničkih plinova i hranjivim tvarima u okviru alata za održivost poljoprivrednih gospodarstava.

³¹ Procjena ugljičnog otiska trebala bi biti u skladu s metodama koje je razvila Europska komisija, a posebno s ekološkim otiskom proizvoda i organizacija (PEF/OEF) kako je definiran u Preporuci Komisije od 9. travnja 2013. (2013/179/EU).

³² Ekološki heterogeni materijal: biljni reprodukcijanski materijal koji ne pripada sorti, nego skupini biljaka unutar jedne botaničke taksonomske kategorije.

- *uspostaviti ogledna poljoprivredna gospodarstva EU-a radi promicanja participativnog pristupa (širenje). Primjeri dobre prakse i sinergije s projektima partnerstva EIP-AGRI promicat će se u okviru buduće mreže ZPP-a;*
- *jačati usluge savjetovanja poljoprivrednih gospodarstava, posebno u okviru sustava znanja i inovacija u poljoprivredi (AKIS), kako bi se poticala razmjena znanja o materijalima prikladnima za ekološku poljoprivredu; i*
- *podupirati istraživanja i inovacije za poboljšanje prinosa u ekološkoj poljoprivredi.*

3.3. Alternative spornim sirovinama i drugim sredstvima za zaštitu bilja

Ekološka poljoprivreda prepoznata je zbog svojeg ograničavanja sirovina koje ne potječu s poljoprivrednih gospodarstava. Zakonodavstvo o ekološkoj proizvodnji odobrava uporabu nekolicine posebnih sredstava za zaštitu bilja s manjim utjecajem na okoliš i tlo. No određene tvari štete fauni tla i, nakon curenja u podzemne vode, mogu ugroziti vodene vrste. Stoga je važno nastaviti istraživati načine postupnog ukidanja ili zamjene spornih sirovina u ekološkoj poljoprivredi, kao što je bakar, te razviti alternative tim proizvodima kako bi se ekološkim poljoprivrednicima omogućila zaštita usjeva.

Mjera 20.: Komisija:

- *počevši od 2023., namjerava namijeniti sredstva u okviru programa Obzor Europa za istraživačke i inovacijske projekte za alternativne pristupe spornim sirovinama, pridajući posebnu pozornost bakru i drugim tvarima prema procjeni Europske agencije za sigurnost hrane; i*
- *počevši od 2022., na temelju predstojeće uredbe o biopesticidima i s pomoću ojačanih usluga savjetovanja poljoprivrednih gospodarstava, prvenstveno AKIS-a, poticat će, prema potrebi, uporabu alternativnih sredstava za zaštitu bilja kao što su ona koja sadržavaju biološke aktivne tvari.*

3.4. Povećanje dobrobiti životinja

Ekološka poljoprivreda već ima važnu ulogu u povećanju dobrobiti životinja, koja je sastavni dio održivosti prehrambenih sustava. Povećanjem dobrobiti životinja pridonosi se zdravlju životinja i kvaliteti hrane i smanjuje potreba za lijekovima te se može pridonijeti očuvanju bioraznolikosti. U skladu sa strategijom „od polja do stola” potrebno je poduzeti mjere za daljnje povećanje dobrobiti životinja mobiliziranjem svih dostupnih instrumenata kako bi se bolje odgovorilo na očekivanja i zahtjeve građana. Iako će Komisija revidirati zakonodavstvo o dobrobiti životinja kako bi se u konačnici osigurala viša razina dobrobiti životinja, ekološka poljoprivreda trebala bi ostati model u smislu zaštite dobrobiti životinja i jamčiti potrošačima da se sa životinjama dobro postupalo u cijelom lancu i da su mogle ispuniti svoje prirodne i etološke potrebe, na poljoprivrednom gospodarstvu ili tijekom prijevoza, jer bi životinje trebale biti pošteđene svake boli, nelagode ili patnje, među ostalim i u trenutku usmrćivanja.

Mjera 21.: U kontekstu platforme za dobrobit životinja Komisija se obvezuje:

- nastaviti surađivati s državama članicama i civilnim društvom kako bi se pronašli konkretni i operativni načini za daljnje povećanje dobrobiti životinja u ekološkoj proizvodnji.

3.5. Učinkovitije iskorištavanje resursa

U politikama kruznoga gospodarstva učinkovito iskorištavanje resursa u središtu je donošenja odluka. Ono osigurava dodanu vrijednost i dulje iskorištavanje i ponovno iskorištavanje resursa, čime se uklanja otpad, smanjuje potražnja za resursima (kao što su voda, fosilna goriva i energija) na najmanju moguću mjeru te poboljšava učinkovitost i smanjuju troškovi.

U posljednjih 50 godina gospodarska uloga plastike stalno se povećavala te je porasla važnost plastike za sve veći broj proizvoda i proizvodnih lanaca. Međutim, proizvodnja plastike i spaljivanje plastičnog otpada doveli su do znatnog povećanja emisija stakleničkih plinova³³.

U ekološkoj poljoprivredi i dalje se upotrebljava puno plastike: u folijama za malčiranje, staklenicima i tunelima, silažnim folijama, mrežama za skladištenje hrane za životinje, užadi za školjkaše i ambalaži. Osim poboljšanja ponovne uporabe, prikupljanja i recikliranja konvencionalne plastike, poljoprivrednicima je potrebno dodatno razjasniti u kojim slučajevima plastika dobivena od bioloških sirovina i biorazgradiva plastika mogu pridonijeti kružnom gospodarstvu.

Mjera 22.: Komisija namjerava:

- donijeti okvir o plastici dobivenoj od bioloških sirovina, plastici koja se može kompostirati i biorazgradivoj plastici³⁴, koji će obuhvaćati načela i kriterije prema kojima je uporaba održivih materijala na biološkoj osnovi koji su lako biorazgradivi u prirodnim uvjetima korisna za okoliš. Okvirom će se obuhvatiti sve vrste plastike, među ostalim za uporabu u svim vrstama poljoprivrede, te će stoga biti vrlo važan i za ekološku poljoprivredu koja će imati vodeću ulogu u smislu održivosti.

Neke poljoprivredne prakse glavne su prepreke postizanju dobrog stanja slatkih i morskih voda u EU-u u skladu s Okvirnom direktivom o vodama i Okvirnom direktivom o morskim vodama. To je uglavnom posljedica raspršenog onečišćenja hranjivih tvari (dušik i fosfor) i pesticida. Oko 38 % površinskih vodnih tijela u EU-u izloženo je pritisku zbog raspršenog onečišćenja (čiji je glavni uzrok poljoprivredna proizvodnja, u udjelu od 25 %), zahvaćanja vode za navodnjavanje i hidromorfoloških promjena (npr.

³³ COM(2018) 28 final – Komunikacija „Europska strategija za plastiku u kružnom gospodarstvu”.

³⁴ Kako je najavljeno u Europskoj strategiji za plastiku u kružnom gospodarstvu – COM(2018) 28 final – i akcijskom planu za kružno gospodarstvo – COM(2020) 98 final.

zbog isušivanja)³⁵. Zbog klimatskih promjena povećat će se potrebe za navodnjavanjem u EU-u i smanjiti dostupnost vode.

Mjera 23.: *Komisija se obvezuje:*

- *promicati učinkovitiju i održiviju uporabu vode, povećanu uporabu obnovljive energije i čistog prijevoza te smanjenje ispuštanja hranjivih tvari u svim vrstama poljoprivrede, pri čemu će ekološka poljoprivreda imati vodeću ulogu, uz države članice koje će sudjelovati sa svojim strateškim planovima u okviru ZPP-a te uzimajući u obzir nove strateške smjernice za akvakulturu i EFPR-u.*

ZAKLJUČAK

Da bi se postigao ambiciozan cilj od 25 % poljoprivredne površine namijenjene za ekološki uzgoj i znatno povećanje ekološke akvakulture do 2030., kako je navedeno u strategiji „od polja do stola” i strategijama za bioraznolikost, ekološkom sektoru potrebno je osigurati alate za stvaranje uvjeta koji mogu potaknuti promjenu poljoprivrede i akvakulture u EU-u u smislu visokih standarda kvalitete koje cijene potrošači u EU-u. Nadalje, cilj ekološke poljoprivrede znatno će pridonijeti postizanju drugih ciljeva predviđenih strategijom za bioraznolikost i strategijom „od polja do stola”, kao što su cilj smanjenja uporabe pesticida i cilj smanjenja viška hranjivih tvari, te će istodobno pridonijeti usmjeravanju EU-a prema cilju nulte stope onečišćenja za netoksični okoliš.

EU ima vodeću ulogu u poticanju promjena u poljoprivrednim praksama. Povećana ekološka proizvodnja ključna je za prelazak na održivije sektore poljoprivrede i akvakulture koji poljoprivrednicima osiguravaju pravedne prihode i pridonose dinamičnim europskim ruralnim i priobalnim područjima.

Kako bi pratila napredak, Komisija će, prema potrebi, organizirati godišnje javne sastanke s predstavnicima Europskog parlamenta, država članica, Unijinih savjetodavnih tijela i dionika. Komisija će svake dvije godine objavljivati i izvješća o napretku, uključujući pregled rezultata, te ih predstavljati na posebnim događanjima, kao i reviziju na sredini razdoblja provedbe akcijskog plana 2024., koju će predstaviti na konferenciji na visokoj razini. Radi informiranja javnosti o ekološkoj proizvodnji Komisija će organizirati i godišnji „Dan ekološke proizvodnje” na razini EU-a.

³⁵ SWD(2019) 439 final – Radni dokument službi Komisije o provjeri prikladnosti Okvirne direktive o vodama.